מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להבין את עקרונות היסוד של הדמוקרטיה ואת ערך הקול השווה
- להבחין בין שלטון הרוב לבין שמירה על זכויות המיעוט וחופש הביטוי
- לפתח חשיבה ביקורתית וכלים לזיהוי מידע כוזב
- לתרגל כתיבת טיעון, ויכוח מכבד והשתתפות בתהליך בחירות

גרסה רגילה – כל הפריטים.

חלק א' – פרק 1 • שלטון העם: מה זו דמוקרטיה – הבנה והיכרות עם המושגים

1. א – עם ושלטון
2. ג – אתונה
3. ב – נשים, עבדים וזרים
4. ב – לכל אזרח ואזרחית קול שווה
5. ב – במאה העשרים

חלק ב' – פרק 1 • שלטון העם: מה זו דמוקרטיה – עקרונות הבחירות

1 – ה (כל מי שהגיע לגיל ההצבעה רשאי להשתתף)
2 – ב (לקול של כל אחד ואחת אותו משקל)
3 – א (איש אינו יודע במי בחרנו)
4 – ג (מתקיימות שוב ושוב אחת לכמה שנים)
5 – ד (בהדרגה קיבלו זכות הצבעה גם מי שהודרו בעבר)

חלק ג' – פרק 1 • שלטון העם: מה זו דמוקרטיה – חשיבה ויישום

1. יש לציין שבעבר קבוצות רבות הודרו מההצבעה, ושהדמוקרטיה נעשית הוגנת יותר כשכל אזרח ואזרחית שותפים להחלטות.
2. חשאיות מאפשרת להצביע בלי פחד או לחץ מהסביבה; בלעדיה אנשים עלולים לפחד להביע את דעתם האמיתית.
3. יש להסביר שההחלטה מתקבלת מצירוף של קולות בודדים, וכל קול הוא חלק מהתוצאה הסופית.
4. דומה: הצבעה והחלטה לפי רוב. שונה: היום כל אזרח בגיל מתאים רשאי להצביע, ולא רק קבוצה מצומצמת כמו באתונה.

חלק ד' – פרק 2 • הרוב מחליט, ומה עם המיעוט – הבנת הטקסט

1. ג – 600 שקלים
2. ג – 18
3. ב – אלכסיס דה טוקוויל

חלק ה' – פרק 2 • הרוב מחליט, ומה עם המיעוט – הבנה נוספת

1. לא נכון – הרוב (18 תלמידים) החליט לקנות ציוד למסיבה, והמיעוט (12) רצה לתרום לעמותה
2. נכון – זהו אחד העקרונות המרכזיים שמוזכרים בטקסט לגבי שלטון הרוב

חלק ו' – פרק 2 • הרוב מחליט, ומה עם המיעוט – השלמת מושגים והתאמה

1. רוב
2. הביע

חלק ז' – פרק 2 • הרוב מחליט, ומה עם המיעוט – התאמת מושגים

1 – ג (ההחלטה שקיבלה את מרב הקולות היא שמתקבלת)
2 – א (מצב שבו הרוב פוגע במי שחושב, נראה או חי אחרת)
3 – ד (הזכות להביע דעה גם כשאינה מקובלת על הרוב)
4 – ב (איסור להסית לאלימות או להשפיל אדם)

חלק ח' – פרק 3 • בין עובדה לבדיה: חשיבה ביקורתית ושיח מכבד – הבנת הטקסט

1. לא נכון – התברר שהכול היה בדיה, לא תגלית אמיתית
2. נכון – כך מצוין בטקסט
3. לא נכון – היום די בלחיצה אחת כדי שהידיעה תגיע לאלפי אנשים בתוך דקות
4. נכון – כך מוסבר בטקסט לגבי זיהוי מידע כוזב

חלק ט' – פרק 3 • בין עובדה לבדיה: חשיבה ביקורתית ושיח מכבד – שלושת הצעדים ושיח מכבד

- 1 – ד (שמים לב לרגש ולא ממהרים לשתף)
- 2 – א (בוחנים מקור, תאריך ומקורות נוספים)
- 3 – ה (רק אז קובעים אם לשתף את המידע)
- 4 – ג (מתמודדים עם הטיעון ולא עם האדם)
- 5 – ב (בוחרים צריכים מידע מהימן כדי להחליט נכון)

חלק י' – פרק 3 • בין עובדה לבדיה: חשיבה ביקורתית ושיח מכבד – יישום והבעה

- 1. רעיון
- 2. נצח

חלק י"א – פרק 4 • בונים טיעון ומתווכחים בכבוד – מבנה הטיעון והדיבייט

- 1. א – הטענה שלי
- 2. ב – 4
- 3. א – כל צד שואל שאלה אחת את הצד השני
- 4. ב – יש הטוענים ש
- 5. א – 30 שניות לכל צד לחזק את העמדה

חלק י"ב – פרק 4 • בונים טיעון ומתווכחים בכבוד – בנק מילות הטיעון

- 1. טוענים
- 2. מזו
- 3. זאת
- 4. שני

חלק י"ג – פרק 4 • בונים טיעון ומתווכחים בכבוד – כותבים ומתווכחים

- 1. משפט ברור המביע עמדה אחת, למשל: לדעתי לא כל החלטה צריכה הצבעה, כי יש החלטות דחופות
- 2. טענה נגדית סבירה (למשל: לרוב יש יותר ניסיון) והפרכה המתייחסת אליה בכבוד
- 3. מראה שהקשבנו, מונע אי הבנות, והופך את הוויכוח למכבד ומדויק יותר
- 4. פסקה הכוללת טענה, שני נימוקים עם דוגמאות, טענה נגדית, הפרכה וסיכום

חלק י"ד – פרק 5 • בחירות בכיתה: מהלכה למעשה – הכרת השלבים ותפקידי המועצה

- 1. ג – שישה
- 2. ב – אחראי/ת חברה ואווירה
- 3. ג – ועדת הבחירות
- 4. ב – מעדכן/ת את הכיתה בהחלטות המועצה

חלק ט"ו – פרק 5 • בחירות בכיתה: מהלכה למעשה – מהתפקידים לתהליך

- 1. לא נכון – ההצבעה חשאית, כדי שאפשר להצביע בלי לחץ ובלי פחד
- 2. לא נכון – ועדת הבחירות מורכבת מתלמידים שאינם מועמדים, כדי לשמור על הגינות
- 3. נכון – כך שומרים על שקיפות ואמינות הספירה

חלק ט"ז – פרק 5 • בחירות בכיתה: מהלכה למעשה – בונים ומתכננים

- 1. שלושה
- 2. דקה

חלק י"ז – חזרה מסכמת – שאלות מסכמות על כל היחידה

- 1. א – שלטון העם
- 2. ב – להחליט גם כשיש דעות שונות
- 3. ב – שיש זכויות שהרוב אינו רשאי לקחת מהמיעוט
- 4. ב – לעצור, לבדוק, להחליט
- 5. א – בשיח מכבד מתווכחים עם הרעיון ולא עם האדם
- 6. ג – טענה נגדית
- 7. ב – ועדת בחירות של תלמידים שאינם מועמדים

חלק י"ח – חזרה מסכמת – כתיבה ושאלות פתוחות

- 1. חופש הביטוי מאפשר להביע דעה גם כשאינה מוצאת חן בעיני הרוב, אך אסור לפגוע בכבוד אדם, להשמיץ בשקר או להסית לאלימות. דוגמה: אסור לפרסם שקר פוגעני על מישהו בשם חופש הביטוי.
- 2. תשובה חופשית – נבדוק שיש טענה ברורה, לפחות נימוק אחד עם דוגמה, ניסוח טענה נגדית ('יש הטוענים ש...') והפרכה הגיונית.
- 3. תשובה חופשית – התלמיד יסביר קשר בין השלב (למשל הצבעה חשאית או ספירה שקופה) לבין עקרון דמוקרטי כמו הגינות, שוויון או אמון בתהליך.

כרטיס יציאה – מה לחפש

- התשובה צריכה להזכיר שעריצות הרוב פוגעת בזכויות המיעוט שלא ניתן לקחת גם בהצבעה
- תשובה טובה תכלול עצירה ובדיקת מקור/תאריך/מקורות נוספים לפני שיתוף
- יש לציין לפחות שניים מתוך: כלליות, שוות, חשאיות, מתקיימות שוב ושוב

טיפים להפעלה:

- אפשר לחלק את החוברת לשלושה מפגשים - פרק לכל כיתת גיל (ז, ח, ט) ואז שני פרקים משותפים לסיכום
- לתלמידים מתקשים אפשר לצמצם את משימת הכתיבה בפרק 4 לשלד משפטים במקום פסקה מלאה
- מומלץ לשלב את סימולציית הבחירות בפרק 5 כפעילות סיום לכל החוברת, אחרי שתורגלו הטיעון והדיבייט
- ניתן להעשיר תלמידים מתקדמים בכתיבת טענה נגדית נוספת או בהשתתפות כשופטים בדיבייט

חוברת תרגול – קול אחד: דמוקרטיה וזכות ההצבעה

🗳️ קול אחד – דמוקרטיה וזכות ההצבעה בשיעורי עברית

· רגיל

תוכן החוברת

1. פרק 1 – שלטון העם: מה זו דמוקרטיה
2. פרק 2 – הרוב מחליט, ומה עם המיעוט
3. פרק 3 – בין עובדה לבדיה: חשיבה ביקורתית ושיח מכבד
4. פרק 4 – בונים טיעון ומתווכחים בכבוד
5. פרק 5 – בחירות בכיתה: מהלכה למעשה

שם: _____ כיתה: _____

יצרה: רוית ראש בן ישי

חוברת תרגול – קול אחד: דמוקרטיה וזכות ההצבעה

חוברת התלמיד/ה רגיל

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בחוברת חמישה פרקים שמלווים את שלושת הטקסטים ואת הפעילויות באתר. עברו על הפרקים לפי הסדר, ענו בכתב בעצמכם, והשוו תשובות בזוגות או במליאה לפני שממשיכים הלאה.

1 חלק א' – פרק 1 • שלטון העם: מה זו דמוקרטיה – הבנה והיכרות עם המושגים

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. המילה 'דמוקרטיה' מורכבת משתי מילים יווניות. מה פירושן?

א) עם ושלטון ב) חוק וסדר ג) מלך ועם ד) בחירה וקול

2. לפני כ-2,500 שנה, באיזו עיר הצביעו האזרחים בהרמת ידיים?

א) ירושלים ב) רומא ג) אתונה ד) ספרטה

3. מי לא הורשה להצביע באתונה העתיקה?

א) רק ילדים ב) נשים, עבדים וזרים ג) רק זקנים ד) רק עשירים

4. מהו העיקרון 'אדם אחד – קול אחד'?

א) רק לעשירים יש קול ב) לכל אזרח ואזרחית קול שווה ג) רק למבוגרים מאוד יש קול

ד) לכל משפחה קול אחד

5. מתי, לפי הטקסט, קיבלו נשים זכות הצבעה ברוב מדינות העולם?

א) במאה ה-19 ב) במאה העשרים ג) באתונה העתיקה ד) בעתיד הקרוב

2 חלק ב' – פרק 1 • שלטון העם: מה זו דמוקרטיה – עקרונות הבחירות

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. כלליות	___	**א.** איש אינו יודע במי בחרנו
2. שוות	___	**ב.** לקול של כל אחד ואחת אותו משקל
3. חשאיות	___	**ג.** מתקיימות שוב ושוב אחת לכמה שנים
4. תקופתיות	___	**ד.** בהדרגה קיבלו זכות הצבעה גם מי שהודרו בעבר
5. הרחבת מעגל הבוחרים	___	**ה.** כל מי שהגיע לגיל ההצבעה רשאי להשתתף

3 חלק ג' – פרק 1 • שלטון העם: מה זו דמוקרטיה – חשיבה ויישום

ענו בקצרה.

1. הסבירו במילים שלכם מדוע ההרחבה ההדרגתית של מעגל הבוחרים חשובה לדמוקרטיה.

2. מדוע חשאיות ההצבעה חשובה, ומה היה עלול לקרות בלעדיה?

3. מישהו אומר: 'הקול שלי לא ישנה כלום, אז לא אצביע'. כתבו תשובה שמסבירה לו למה הוא טועה, לפי הטקסט.

4. השוו בין הדמוקרטיה באתונה העתיקה לדמוקרטיה היום: מה דומה ומה שונה?

4 חלק ד' – פרק 2 • הרוב מחליט, ומה עם המיעוט – הבנת הטקסט

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. כמה שקלים נאספו בקופה הכיתתית?

א) 400 שקלים ב) 500 שקלים ג) 600 שקלים ד) 700 שקלים

2. כמה תלמידים ותלמידות הצביעו לקנות ציוד למסיבה?

א) 12 ב) 15 ג) 18 ד) 20

3. מי הזהיר במאה ה-19 מפני תופעה שכינה 'עריצות הרוב'?

א) אפלטון ב) אלכסיס דה טוקוויל ג) אריסטו ד) תיאודור הרצל

5 חלק ה' – פרק 2 • הרוב מחליט, ומה עם המיעוט – הבנה נוספת

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	בהצבעה בקופה הכיתתית, הרוב החליט לתרום את הכסף לעמותה בשכונה	☐	☐
2	לפי הטקסט, בשלטון הרוב לכל אחד ואחת יש קול שווה	☐	☐

6 חלק ו׳ – פרק 2 • הרוב מחליט, ומה עם המיעוט – השלמת מושגים והתאמה

השלימו את המילה החסרה.

1. לפי דה טוקוויל, מצב שבו הרוב פוגע במי שחושב אחרת נקרא עריצות ה _____

2. חופש הביטוי הוא הזכות ל _____ דעה, גם כשהיא אינה מוצאת חן בעיני הרוב

7 חלק ז׳ – פרק 2 • הרוב מחליט, ומה עם המיעוט – התאמת מושגים

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. שלטון הרוב	___	**א.** מצב שבו הרוב פוגע במי שחושב, נראה או חי אחרת
2. עריצות הרוב	___	**ב.** איסור להסית לאלימות או להשפיל אדם
3. חופש הביטוי	___	**ג.** ההחלטה שקיבלה את מרב הקולות היא שמתקבלת
4. גבול לחופש הביטוי	___	**ד.** הזכות להביע דעה גם כשאינה מקובלת על הרוב

8 חלק ח׳ – פרק 3 • בין עובדה לבדיה: חשיבה ביקורתית ושיח מכבד – הבנת הטקסט

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	הכתבה על יצורים בירח שפורסמה ב-1835 התבררה כאמת מדעית	☐	☐
2	הכתבה על הירח פורסמה בעיתון בעיר ניו יורק	☐	☐
3	כיום, כדי שידיעה כוזבת תגיע לאלפי אנשים, צריך זמן רב וקשה יותר מבעבר	☐	☐
4	מידע כוזב מנסה לעיתים לעורר רגש חזק כדי שנשתף אותו לפני שנחשוב	☐	☐

9 חלק ט׳ – פרק 3 • בין עובדה לבדיה: חשיבה ביקורתית ושיח מכבד – שלושת הצעדים ושיח מכבד

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. עוצרים	___	**א.** בוחנים מקור, תאריך ומקורות נוספים
2. בודקים	___	**ב.** בוחרים צריכים מידע מהימן כדי להחליט נכון
3. מחליטים	___	**ג.** מתמודדים עם הטיעון ולא עם האדם
4. שיח מכבד	___	**ד.** שמים לב לרגש ולא ממהרים לשתף
5. דמוקרטיה זקוקה לאמת	___	**ה.** רק אז קובעים אם לשתף את המידע

10 חלק י׳ – פרק 3 • בין עובדה לבדיה: חשיבה ביקורתית ושיח מכבד – יישום והבעה

השלימו את המילה החסרה.

1. לפי הטקסט, כשמתווכחים חשוב לתקוף את ה _____ ולא את האדם שאמר אותו

2. כאשר אנחנו לועגים לאדם במקום לבחון את דבריו, אנחנו מפסיקים לחשוב ומתחילים רק ל

_____

11 חלק י״א – פרק 4 • בונים טיעון ומתווכחים בכבוד – מבנה הטיעון והדיבייט

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מהו השלב הראשון במבנה כתיבת פסקת הטיעון?

א) הטענה שלי ב) נימוק שני ג) ההפרכה שלי ד) הסיכום

2. כמה שלבים עיקריים יש במבנה הדיבייט (פתיחה, שאלות הבהרה, תגובות, סיכום)?

א) 3 ב) 4 ג) 5 ד) 6

3. מה עושים בשלב 'שאלות הבהרה' בדיבייט?

א) כל צד שואל שאלה אחת את הצד השני ב) כל צד מדבר עוד דקה ג) השופטים שואלים שאלות

ד) עוברים לנושא חדש

4. איזו מהמילים הבאות משמשת להצגת טענה נגדית בפסקת טיעון?

א) לכן ב) יש הטוענים ש ג) ראשית ד) לסיכום

5. מה עושים בשלב הסיכום בדיבייט?

א) 30 שניות לכל צד לחזק את העמדה ב) מציגים טענה חדשה לגמרי ג) שואלים שאלת הבהרה

ד) מצביעים מי ניצח

12 חלק י״ב – פרק 4 • בונים טיעון ומתווכחים בכבוד – בנק מילות הטיעון

השלימו את המילה החסרה.

1. לפני הצגת טענה נגדית נהוג לכתוב: 'יש ה _____ ש...'

2. כדי לחבר נימוק שני לנימוק הראשון אפשר להשתמש בצירוף 'יתרה _____ '

3. כדי לציין ניגוד בין שתי טענות אפשר להשתמש בצירוף 'לעומת _____ '

4. בשלב התגובות בדיבייט חוזרים במילים שלנו על דברי הצד ה _____ לפני שעונים לו

13 חלק י״ג – פרק 4 • בונים טיעון ומתווכחים בכבוד – כותבים ומתווכחים

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. כתבו משפט פתיחה (עמדה) לדיבייט בנושא: האם כל החלטה כיתתית צריכה להתקבל בהצבעה?

2. כתבו טענה נגדית אחת וההפרכה שלה לנושא: הרוב תמיד צודק

3. הסבירו בשניים-שלושה משפטים מדוע חשוב לחזור במילים שלנו על דברי הצד השני לפני שעונים לו בדיבייט

4. כתבו פסקת טיעון קצרה (4–6 משפטים) לפי שישה השלבים, בנושא מתוך הרשימה, למשל: חופש הביטוי חשוב יותר מנימוס

14 חלק י״ד – פרק 5 • בחירות בכיתה: מהלכה למעשה – הכרת השלבים ותפקידי המועצה

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. כמה שלבים מרכזיים יש בסימולציית הבחירות הכיתתית?

א) שלושה ב) ארבעה ג) שישה ד) עשרה

2. מי אחראי/ת לדאוג שכולם בכיתה מרגישים שייכים?

א) יו״ר המועצה ב) אחראי/ת חברה ואווירה ג) דובר/ת ד) אחראי/ת סביבה

3. מי מחלק/ת את הפתקים ושומר/ת על הקלפי ביום הבחירות?

א) המחנך/ת ב) המועמדים ג) ועדת הבחירות ד) אחראי/ת אירועים

4. מהו תפקיד ה'דובר/ת' במועצת הכיתה?

א) מארגן/ת טקסים ב) מעדכן/ת את הכיתה בהחלטות המועצה ג) מוביל/ה מיחזור

ד) סופר/ת קולות

15 חלק ט״ו – פרק 5 • בחירות בכיתה: מהלכה למעשה – מהתפקידים לתהליך

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	ההצבעה בקלפי הכיתתית נעשית בגלוי, כדי שכולם ידעו למי הצביעו.	☐	☐

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
2	ועדת הבחירות יכולה לכלול תלמידים שהם עצמם מועמדים.	☐	☐
3	בספירת הקולות שני סופרים בודקים זה את זה כדי למנוע טעויות.	☐	☐

16 חלק ט״ז – פרק 5 • בחירות בכיתה: מהלכה למעשה – בונים ומתכננים

השלימו את המילה החסרה.

1. בכרטיס המועמד/ת יש לכתוב שם, תפקיד, _____ רעיונות, ערך מוביל וסיסמה

2. כל מועמד/ת מציג/ה בקמפיין נאום של _____ אחת

17 חלק י״ז – חזרה מסכמת – שאלות מסכמות על כל היחידה

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה פירוש המילה "דמוקרטיה" במקור היווני?

א) שלטון העם ב) שלטון החכמים ג) שלטון החוק ד) שלטון הצבא

2. מה מאפשר כלל "שלטון הרוב" בקבלת החלטות?

א) להתעלם מדעות מיעוט ב) להחליט גם כשיש דעות שונות ג) לבטל הצבעות חוזרות

ד) למנוע מהמיעוט להצביע

3. מה ציין ההוגה אלכסיס דה טוקוויל במושג "עריצות הרוב"?

א) שהרוב תמיד טועה ב) שיש זכויות שהרוב אינו רשאי לקחת מהמיעוט ג) שצריך לבטל הצבעות

ד) שהמיעוט צריך לשלוט

4. מהם שלושת הצעדים שמוצעים לפני שמשתפים ידיעה ברשת?

א) לשתף, לבדוק, לעצור ב) לעצור, לבדוק, להחליט ג) להחליט, לשתף, לעצור

ד) לבדוק, לשתף, לשכוח

5. מהו ההבדל בין שיח מכבד לבין פגיעה אישית בוויכוח?

א) בשיח מכבד מתווכחים עם הרעיון ולא עם האדם ב) בשיח מכבד מתעלמים מהצד השני

ג) פגיעה אישית מועילה לדיון ד) אין הבדל ביניהם

6. מה השלב הרביעי במבנה פסקת טיעון?

א) נימוק ראשון ב) סיכום ג) טענה נגדית ד) ההפרכה

7. בסימולציית בחירות כיתתית, מי אחראי לשמור על הקלפי ולספור את הקולות?

א) המחנך או המחנכת לבד ב) ועדת בחירות של תלמידים שאינם מועמדים ג) כל המועמדים ביחד

ד) אין צורך בספירה

18 חלק י״ח – חזרה מסכמת – כתיבה ושאלות פתוחות

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. הסבירו במשפט-שניים מה הקשר בין חופש הביטוי לגבולותיו, ותנו דוגמה אחת לגבול.

2. כתבו פסקת טיעון קצרה בשאלה "האם כל החלטה כיתתית צריכה להתקבל בהצבעה?" הכוללת טענה, נימוק, טענה נגדית והפרכה.

3. בחרו שלב אחד מתוך סימולציית הבחירות בכיתה (למשל קמפיין מכבד או ספירת קולות) והסבירו מדוע הוא חשוב לדמוקרטיה.

כרטיס יציאה

נסחו במשפט אחד מה ההבדל בין שלטון הרוב לבין עריצות הרוב

כתבו שני צעדים שעושים לפני ששולחים הלאה ידיעה מרגשת

מהם שני כללים שחייבים להתקיים כדי שבחירות ייחשבו הוגנות

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀